

INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOGIA VALENCIANA

VNIVERSITAT
E Ò VALÈNCIA

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

**Màster en Assessorament Lingüístic i Cultura Literària: aplicacions al
context valencià**

**Guia docent de l'assignatura: Metodologia d'ensenyament de literatura (3
crèdits)**

Professor: Josep Ballester Roca

1. Dades inicials d'identificació

Nom de l'assignatura:	Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)
Caràcter:	Assignatura obligatòria d'especialitat
Màster:	Màster en Assessorament Lingüístic i Cultura Literària: aplicacions al context valencià
Bloc troncal (primer any) o mòdul d'especialització (segon any):	Mòdul d'especialització: Assessorament Lingüístic i Cultura Literària en l'Ensenyament Secundari
Institució:	IIFV
Professor responsable i institució:	Josep Ballester. Didàctica de la Llengua i la Literatura. Escola de Magisteri Ausiàs March. Alcalde Reig, 8. València 46006 josep.ballester@uv.es tlf. 96 3864485

2. Introducció a l'assignatura

Nom de l'assignatura:	Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)
Caràcter:	Assignatura obligatòria d'especialitat
Bloc:	Mòdul d'especialització: Assessorament Lingüístic i Cultura Literària en l'Ensenyament Secundari
Professor responsable:	Josep Ballester Roca

L'assignatura "Metodologia d'ensenyament de literatura" és una assignatura del mòdul d'especialitat "Assessorament Lingüístic i Cultura Literària en l'Ensenyament Secundari", al qual optaran els estudiants que es dediquen o volen dedicar-se professionalment al món de l'ensenyament. Al llarg dels 3 crèdits de què consta l'assignatura, pretenem que l'estudiant domine: i) el pluralisme metodològic de l'educació literària, ii) instruments per poder analitzar-la, iii) mecanismes per a seleccionar les lectures literàries dels estudiants de secundària .

L'assignatura té un caràcter teoricopràctic i vol donar a conèixer i practicar eines per dominar els recursos, instruments i mecanismes anteriors. Partirem del treball realitzat en les matèries del mòdul troncal "*Teoria de la literatura i pragmàtica de la comunicació literària*", "*Nivells de cultura: Cultura popular i tradicional, cultura nacional i cultura de masses*" o "*Literatura comparada*" perquè és fonamental treballar les diverses teories literàries i la seua aplicació didàctica, a l'igual que la competència que hauria d'aconseguir un adolescent per ser un lector model .

Amb aquesta assignatura pretenem analitzar l'evolució de l'ensenyament literari i el gran bagatge de pluralisme metodològic que es pot adreçar als adolescents. Finalment, conèixer maneres de mantenir-se informat sobre el llibre per a adolescents, analitzar les característiques d'aquests, formar hipòtesis sobre l'adequació d'un llibre a un lector, establir els objectius que aconseguirem amb cada lectura, lligats al currículum oficial de secundària.

literàries, i aplicar-hi criteris de selecció adients.

□ Desenvolupar estratègies que permeten seleccionar les lectures adequades a partir del tipus d'estudiant de secundària que tindran a l'aula i del currículum.

5. Continguts

Assignatura: Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)

- Coneixement de les bases i dels objectius dels currículums oficials per al desenvolupament de llengua i la literatura en l'educació secundària.
- Conceptes bàsics de l'educació literària.
- Els principals fonaments dels estudis literaris i la seua aplicació didàctica.
- Les teories literàries i l'aprenentatge de la literatura en l'ensenyament.
- Contextos d'aprenentatge i multiculturalitat.
- Selecció de lectures adients per a l'estudiant de secundària.
- Ampli bagatge de pluralisme metodològic de l'educació literària.

6. Destreses

Assignatura: Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)

Hom pretén que l'alumne desenvolupe unes potencialitats bàsiques que li permeten:

- Comprendre el marc de l'educació secundària i el context cultural de l'estudiant per aplicar els coneixements a la pràctica de la lectura i la literatura en l'ensenyament secundari.
- Elaboració de materials didàctics a partir d'una periodització.
- Aplicar els conceptes bàsics de l'educació literària.
- Analitzar els principals fonaments dels estudis literaris i la seua aplicació docent
- Elaborar una unitat o seqüència didàctica.
- Aplicar al context concret d'aula (perfil sociològic, sociolingüístic, personal, pla de centre, etc.) un itinerari de lectura adequat a l'estudiant, al pla del seminari i del centre i als requisits del currículum oficial.

7. Actituds i habilitats socials

Assignatura: Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)

Les competències i habilitats socials que cal aconseguir en el mòdul d'especialitat: "Assessorament Lingüístic i Cultura Literària en l'Ensenyament Secundari" són, entre d'altres exigències:

- Creació de grups de treball que possibiliten l'intercanvi d'informació i de valoració de nous llibres.
- Habilitats personals per a recomanar el llibre adient al lector adequat
- Capacitat de treballar en equips conformats amb professors d'altres assignatures per conformar un pla de lectura de centre.
- Preocupació perquè la lectura en la secundària obligatòria pugui aconseguir els nivells més alts de qualitat

8. Temari

Assignatura: Metodologia d'ensenyament de la literatura (3 crèdits)

Tema		Hores presencials
1.	- Conceptes bàsics de l'educació literària - El fet literari. La competència literària. Literatura per a adolescents. El fet de llegir. Dimensions educatives de la literatura.	6
2.	- Fonaments dels estudis literaris i la seua aplicació didàctica. - Història literària. Teoria de la literatura. Crítica literària. Literatura comparada.	4
3.	- Evolució i pluralisme metodològic. - 1. L'eix diacrònic de la història literària. - 2. Tallers de l'escriptura i foment de la producció de textos. - 3. L'organització temàtica i tòpica dels continguts. - 4. El comentari de textos (microtextos i obres completes). - 5. La pràctica de la literatura comparada i la relació amb altres arts. - 6. La genologia o l'aplicació didàctica dels gèneres literaris. - 7. La diversitat d'estratègies per a la lectura. - 8. Estudi i anàlisi dels components morfològics de la literatura.	10

9. Bibliografia i altres recursos

Bibliografia bàsica.

AA.VV. (2004): *Ensenyar literatura a secundària. La formació de lectors crítics, motivats i cultes.* Barcelona: Graó.

AA.VV. (2006): *La sabateta de vidre. Viure, experimentar, somiar, llegir a principis del segle XIX.* València: Universitat de València/ Perifèric.

- BALLESTER, J. (1998): "Teorías literarias y su aplicación didáctica", *Conceptos Clave en Didáctica de la Lengua y la Literatura*. (A. Mendoza coord.) Barcelona: Sedll /Ice Universitat de Barcelona/Horsori. 297-322.
- BALLESTER, J. (1999): *L'educació literària*. València: Universitat de València. 2a edició 2007.
- CAMPS, A./ COLOMER, T. (Coord.) (1997): *L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura en l'educació secundària*. Barcelona: Ice Universitat de Barcelona/ Horsori.
- COLOMER, T. (1996): "La didáctica de la literatura: temas y líneas de investigación e innovación" en C. Lomas (Coord.), *La educación lingüística y literaria en la Enseñanza Secundaria*. Barcelona: Universitat de Barcelona. 123-142.
- HERNÁNDEZ AGUIAR, J.M./SEPÚLVEDA BARRIOS, F. (1993): *Diseño de unidades didácticas de lengua y literatura en la Secundaria Obligatoria*. Madrid: Cincel.
- MENDOZA, A. (Coord.) (1998): *Conceptos clave en didáctica de la lengua y la literatura*. Barcelona: sedll/Ice/Horsori.

Bibliografía complementària.

- ARITZETA, M. (1996): *Diccionario de termes literaris*. Barcelona: Ed. 62.
- BLOOM, H. (1994): *The Western Canon* (tr. cat.: *El Cànon Occidental*. Barcelona: Columna, 1995).
- BORDONS, G.; DÍAZ-PLAJA, A. (1993): *Literatura comparada (Catalana i Castellana)*. Barcelona: Empúries
- DÍEZ BORQUE, J.M. (1977): *Comentario de textos literarios: Método y práctica*. Madrid: Playor.
- FOKKEMA, D.W.; IBSCH, E.G. (1977): *Theories of Literature in the Twentieth Century*. (tr. cast.: *Teorías de la literatura del siglo XX*. Madrid: Cátedra, 1981).
- FGSR, (2001): *La educación lectora*. Madrid: FGSR.
- GARCIA RIVERA, G. (1995): *Didáctica de la literatura para la enseñanza primaria y secundaria*. Madrid: Akal.
- GUILLÉN, C. (1985): *Entre lo uno y lo diverso*. Barcelona: Crítica. 2ª edició 2005.
- MAINGUENEAU, D./ SALVADOR, V. (1995): *Elements de lingüística per al discurs literari*. València: Tàndem.
- MENDOZA, A. (1994): *Literatura comparada e intertextualidad*. Madrid: La Muralla.
- REYZÁBAL, M. V./ TENORIO, P.(1992): *El aprendizaje significativo de la literatura*. Madrid: La Muralla.
- VEGA, M.J./ CARBONELL, N. (1998): *Literatura comparada: principios y métodos*. Madrid: Gredos

10.Coneixements previs

Assignatura: Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)

- Destreses específiques dins d'una visió dinàmica de la teoria de la cultura i la història de les produccions literàries, aplicades a l'anàlisi en profunditat diferents tipus de discursos.
- Destreses específiques en el comentari de textos des de perspectives diferents.
- Capacitat de reconeixement de la diversitat de nivells en productes culturals i literaris contemporanis.

- Coneixement i anàlisi de les característiques definitòries del discurs literari.

11. Metodologia

Assignatura: Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)

L'ensenyament i l'aprenentatge s'han de canalitzar preferentment per mitjà de la resolució de tasques pràctiques que tinguen en compte la globalització, la contextualització, la interdisciplinarietat i la funcionalitat.

L'assignatura s'estructura:

1. Docència directa del professor amb tota la classe.
2. Tutorització dels alumnes a través de grups de treball.
3. Exposició per part dels estudiants dividits en grups sobre una part dels temes del programa i altres temes d'interés proposats.

Els alumnes disposaran, prèviament al treball conjunt a l'aula, d'un dossier de documents i materials teoricopràctics corresponent a cada bloc de continguts. El treball a l'aula partirà d'aquesta lectura prèvia i consistirà en l'aclariment de dubtes, amb referències a les idees més importants i/o de més difícil comprensió i amb ampliació dels continguts mitjançant explicacions del professor. Dins de cada bloc de continguts es proposarà treballs de reflexió i/o d'aplicació pràctica per a dur a terme en grups de treball. La dinàmica ha de ser, des del primer moment, participativa i de debat.

A més cal:

- Presentar un treball on realitze un resum de les aportacions sobre un dels aspectes treballats a les classes teòriques i prèviament pactat amb el professor. S'haurà de fer tot analitzant un dels llibres de la bibliografia bàsica.
- Presentar un treball escrit i la seua exposició oral sobre un dels temes del programa que es pactarà amb el professor. Podrà ser una unitat o seqüència didàctica.

12. Avaluació de l'aprenentatge

Assignatura: Metodologia d'ensenyament de literatura (3 crèdits)

Els requeriments mínims per a superar l'assignatura són:

A) El 50% de la nota final s'obtindrà per l'assistència a les classes teòriques i pràctiques, cosa que permetrà la realització de les activitats desenvolupades durant aquest període lectiu. El professor

valorarà l'assistència a classe i la participació dels estudiants en les diferents activitats o exercicis plantejats durant el període lectiu (vegeu apartat Metodologia).

Els estudiants que opten per la modalitat virtual hauran de realitzar les activitats o pràctiques proposades a classe (vegeu apartat Metodologia) a partir dels materials disponibles en Aula Virtual i en les condicions que estipule el professor.

Excepcionalment, i sempre per motius justificats, l'estudiant que no haja fet ni el seguiment presencial de la docència ni el virtual, podrà ser avaluat en condicions que acrediten un aprofitament adequat als objectius del Màster. En aquests casos, a fi d'evitar greuges comparatius, a més dels requisits exigits als estudiants de la modalitat virtual, el professor podrà afegir unes altres activitats que completen la formació rebuda per la resta d'estudiants.

B) L'altre 50% de la qualificació s'obtindrà per mitjà d'un únic treball comú a totes les assignatures del bloc. El bloc d'assignatures és:

- Metodologia d'ensenyament de la literatura
- Pervivència clàssics antics i medievals
- Taller de creació literària i teatral
- Cultura de la imatge i cultura del llibre per a adolescents
- Taller premsa i comunicació audiovisual

Aquest treball el realitzaran individualment tots els estudiants matriculats en alguna assignatura del bloc, seguesquen la docència presencial o virtual. El treball es durà a terme de la manera següent:

1. A principi de curs els estudiants rebran una llista de temes de treball, elaborada a partir de les propostes de cada professor del bloc.
2. El treball a desenvolupar sobre un tema concret consistirà en una recerca aplicada a l'àmbit professional. La recerca serà limitada en l'abast referencial, però s'haurà de plantejar amb tots els requeriments científicoacadèmics. D'aquesta manera l'estudiant la podrà presentar com a tesi de Màster, requisit que és preceptiu per a l'obtenció del títol acadèmic, d'acord amb el que estableix el Reglament de Postgrau de la UV.
3. Del llistat de propostes de treball, els estudiants n'escolliran un parell. El coordinador del bloc dirimirà les possibles concurrències i assignarà a cada estudiant, amb el vistiplau dels altres professors, el tema sobre el qual aquest haurà de treballar.

Els estudiants acollits a la docència virtual hauran de mantenir almenys dues entrevistes presencials amb el director del treball: abans de finalitzar el primer trimestre, després de formalitzar la tria, a fi d'encetar el treball; i abans de finalitzar el segon trimestre; a fi de contrastar dades i rebre nou assessorament.

4. El professor proponent del tema serà el responsable de dirigir el treball i de qualificar-lo. Prèviament a la qualificació final que aquest donarà, els altres professors del bloc emetran per escrit un breu informe

de valoració, sense necessitat d'assignar-hi nota.

5. La data límit de lliurament del treball serà el 20 de juny.

NOTA: Per poder sumar la nota del treball de bloc, caldrà obtenir un mínim de 2 punts en l'altre 50% de la nota.